

REPUBLICA MOLDOVA
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
SEDIUL CIOCANA

mun. Chișinău, str. Mihail Sadoveanu, nr. 24/1,
Republica Moldova, MD-2044,
tel./fax (+373 22) 425 322; (022) 333 754
e-mail: jci@justice.md

*Sediul specializat în examinarea cauzelor cu privire la activitatea
judecătorului de instrucție*

REPUBLIC OF MOLDOVA
THE COURT OF CHISINAU
CIOCANA COURT OFFICE

Chisinau city, Mihail Sadoveanu street, nr. 24/1,
Republic of Moldova, MD-2044,
tel./fax (+373 22) 425 322; (022) 333 754
e-mail: jci@justice.md

*The Court Office specialized in the examination of the cases concerning
the activity of the investigative judge*

Curtea Constituțională

Mun. Chișinău, str. A. Lăpușneanu, 28 MD-2004

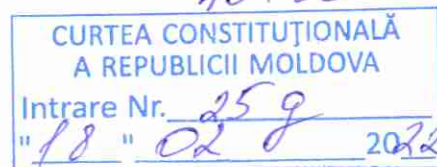
Judecătoria Chișinău (sediul Ciocana), Vă expediază excepția de neconstituționalitate, pentru verificarea constituționalității prevederilor legii procesual penale conținute în *art. 309 alin.(1) Cod de procedură penală* "...Cererea de eliberare provizorie, în condițiile art.191 sau 192 poate fi depusă de către învinuit, inculpat, de soțul, rudele lui apropiate în cursul urmăririi penale și în cursul judecării cauzei, până la terminarea cercetării judiciare în primă instanță...", în partea ce ține de lipsa prevederii cu privire la „apărător” ca persoana care poate depune cerere de eliberare provizorie în condițiile art.191 sau 192 Cod de Procedură Penală a Republicii Moldova, sub aspectul corespunderii cu prevederile art.20, art.23, art.26, art.54 din Constituția Republicii Moldova, în cauza nr. 17-332/2021.

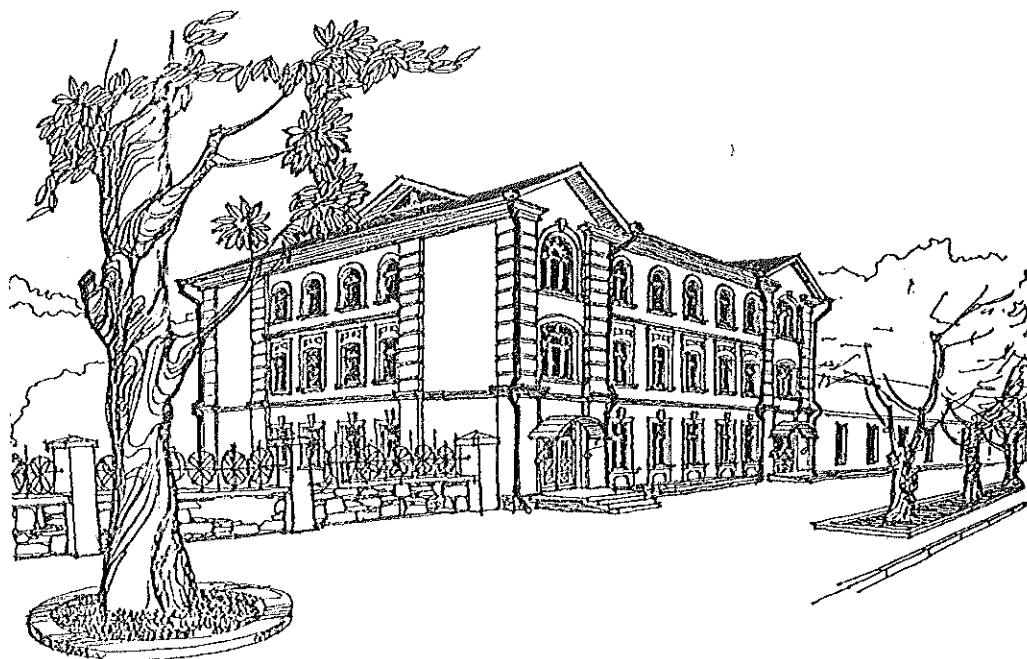
Anexe:

- Sesizarea pentru verificarea constituționalității prevederilor legii procesual penale conținute în *art. 309 alin.(1) Cod de procedură penală* pe 14 file
- Copia încheierii nr. 17-332/2021 din 28 decembrie 2021 pe 2 file

Judecător

Victor Sandu

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

Autorul excepției de neconstituționalitate

1. Judecătoria Chișinău (sediul Ciocana) Denumirea instanței de judecată/sediu

2. Judecător Victor Sandu

4. mun.Chișinău, str. Mihail Sadoveanu, 24/1

5. jci@justice.md

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecării instanței de drept comun

Instanței de judecată i-a fost înaintată cererea avocatului Roman Scripnic privind înlocuirea măsurii preventive arestul preventiv aplicată în privința învinuitului Motînga Ion Mihail.

Ulterior, fiind înaintat și demersul procurorului în Procuratura Anticorupție, Vadim Prisacari, cu privire la prelungirea măsurii preventive sub formă de arest preventiv, pentru o perioadă de 30 zile, învinuitului Motînga Ion Mihail.

Prin încheierea din data de 28.12.2021, a fost conexasă într-o singură procedură demersul procurorului în Procuratura Anticorupție, Vadim Prisacari, cu privire la prelungirea măsurii preventive sub formă de arest preventiv, pentru o perioadă de 30 zile, învinuitului Motînga Ion Mihail, și cererea avocatului învinuitului Motînga Ion Mihail, Roman Scripnic, cu privire la eliberarea provizorie a învinuitului Motînga Ion Mihail, cu atribuirea numărului de înregistrare 17-332/2021.

Totodată prin încheierea din data de 28.12.2021 a fost examinată cererea avocatului Roman Scripnic privind eliberarea provizorie a învinuitului Motînga Ion Mihail și demersul procurorului în Procuratura Anticorupție, Vadim Prisacari, cu privire la prelungirea măsurii preventive "arestarea preventivă" în privința învinuitului Motînga Ion Mihail.

C. Obiectul sesizării

Excepția de neconstituționalitate este ridicată în cadrul cauzei intentate în baza cererii avocatului Roman Scripnic privind înlocuirea măsurii preventive arestul preventiv aplicată, în temeiul prevederilor art.309 alin.(1) Cod de Procedură Penală a Republicii Moldova, dar și a demersului procurorului în Procuratura Anticorupție, Vadim Prisacari, cu privire la prelungirea măsurii preventive sub formă de arest preventiv, pentru o perioadă de 30 zile, învinutului Motînga Ion Mihail, cauze aflate în procedura judecătorului Judecătoriei Chișinău (sediul Ciocana), Victor Sandu.

Obiectul sesizării îl constituie prevederile *art. 309 alin.(1) Cod de Procedură Penală a Republicii Moldova* în partea ce ține de lipsa prevederii cu privire la „apărător” ca persoana care poate depune cerere de eliberare provizorie în condițiile art.191 sau 192 Cod de Procedură Penală a Republicii Moldova.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție

Articolul 309 alin.(1) Cod de Procedură Penală a Republicii Moldova, prevede că: „...*Cererea de eliberare provizorie, în condițiile art.191 sau 192 poate fi depusă de către învinuit, inculpat, de soțul, rudele lui apropiate în cursul urmăririi penale și în cursul judecării cauzei, pînă la terminarea cercetării judiciare în primă instanță...*”.

Astfel, coroborând temeiurile de drept invocate supra, consider că prevederea legală indicată în *art.309 alin.(1)* Cod de Procedură Penală a Republicii Moldova, în partea ce ține de omisiunea includerii apărătorului ca persoană ce poate depune cererea de eliberare provizorie, contravine următoarelor prevederi relevante din Constituția Republicii Moldova:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 26

Dreptul la apărare

(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Jurisprudența Curții Constituționale

Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea articolului 135 alin.(l) lit.a) și g) din Constituția Republicii Moldova (excepția de neconstituționalitate) (Sesizarea nr.55b/2015) :

71. Astfel, excepția de neconstituționalitate reprezintă o acțiune procesuali de apărare, prin care Curtea Constituțională este sesizată asupra neconcordanței cu prevederile Constituției a unor dispoziții legale aplicabile în cauza dedusă instanței de judecată.

80. Curtea menționează că dreptul de acces al cetățenilor prin intermediul excepției de neconstituționalitate la instanța constituțională reprezintă un aspect al dreptului la un proces echitabil

În sensul articolului 135 alineatul (l) lit.a) și g) coroborat cu articolele 20, 115, 116 și 134 din Constituție:

- în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;

- judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Hotărârea Curții Constituționale nr.30 din 22.11.2018 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 521 alin.(2) din Codul de procedură penală (Sesizarea nr. 132g/2018):

24. Curtea a menționat că protecția persoanei (fizice sau juridice) constituie una dintre atribuțiile de bază ale statului, iar posibilitatea persoanei de a utiliza, în instanța de judecată, toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa constituie un remediu efectiv pentru asigurarea unui proces echitabil, principiu care se desprinde din cuprinsul articolului 20 alin. (1) din Constituție.

26. Curtea a considerat incident articolul 26 din Constituție, deoarece dreptul la apărare constă din totalitatea prerogativelor și posibilităților pe care le au, potrivit legii, persoanele în vederea apărării intereselor lor. Însă prin faptul că persoana juridică nu are posibilitatea de a-și desemna reprezentantul său legal la faza de urmărire penală ar putea fi afectat dreptul acesteia la apărare, deoarece aceasta nu își va putea utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa.

Articolul 6 din L E G E A cu privire la actele normative nr. 100 din 22.12.2017, Legislația Republicii Moldova este constituită din următoarele acte normative:

- a) Constituția Republicii Moldova;
- b) legile și hotărârile Parlamentului;
- c) decretele Președintelui Republicii Moldova;
- d) hotărârile și ordonanțele Guvernului;
- e) actele normative ale autorităților administrației publice centrale de specialitate;
- f) actele normative ale autorităților publice autonome;
- g) actele normative ale autorităților unităților teritoriale autonome cu statut juridic special;

- h) actele normative ale autorităților administrației publice locale.

Articolului 5 din L E G E A cu privire la actele normative nr. 100 din 22.12.2017, (1) În funcție de caracterul lor, normele juridice se împart în generale, speciale și derogatorii.

(2) Normele juridice generale sînt aplicabile fie tuturor raporturilor sociale sau subiecților de drept, fie unor categorii de raporturi sau de subiecți, fără a-și pierde caracterul de generalitate.

(3) Normele juridice speciale sînt aplicabile în exclusivitate anumitor categorii de raporturi sociale sau subiecți strict determinați. În caz de divergență între o normă generală și o normă specială, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma specială.

(4) Normele juridice derogatorii sînt diferite în raport cu reglementarea-cadru în materie și sînt aplicabile unei situații determinate. În caz de divergență între o normă generală sau specială și o normă derogatorie, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma derogatorie.

E. Argumentarea pretinsei încălcări a unuia sau a mai multor drepturi garantate de Constituție

Potrivit prevederilor art. 309 alin.(1) Cod de procedură penală "...Cererea de eliberare provizorie, în condițiile art.191 sau 192 poate fi depusă de către învinuit, inculpat, de soțul, rudele lui apropiate în cursul urmăririi penale și în cursul judecării cauzei, până la terminarea cercetării judiciare în primă instanță...".

Conform prevederilor art. 176 alin. (1) CPP, măsurile preventive pot fi aplicate de către procuror, din oficiu ori la propunerea organului de urmărire penală, sau, după caz, de către instanța de judecată numai în cazurile în care există suficiente temeiuri rezonabile, susținute prin probe, de a presupune că bănuitul, învinuitul, inculpatul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță, să exercite presiune asupra martorilor, să nimicească sau să deterioreze mijloacele de probă sau să împiedice într-un alt mod stabilirea adevărului în procesul penal, să săvârșească alte infracțiuni ori că punerea în libertate a acestuia va cauza dezordine publică. De asemenea, ele pot fi aplicate de către instanță pentru asigurarea executării sentinței.

În conformitate cu prevederile art. 176 alin. (2) CPP, arestarea preventivă și măsurile alternative de arestare se aplică numai persoanei care este învinuită, inculpată de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de trei ani și doar în condițiile prevăzute de prezentul cod.

Astfel este de remarcat că măsurile preventive sunt orientate spre a asigura buna desfășurare a procesului penal, spre a împiedica bănuitul, învinuitul, inculpatul să se ascundă de urmărirea penală sau de judecată, să nu împiedice stabilirea adevărului ori spre asigurarea de către instanță a executării sentinței.

Curtea Europeană a dezvoltat patru rațiuni fundamentale acceptabile pentru justificarea arestării preventive a unei persoane: 1) pericolul sustragerii de la proces a persoanei; 2) riscul ca persoana, odată lăsată în libertate, să aducă atingere bunei desfășurări a procedurii; 3) pericolul comiterii de noi infracțiuni; 4) pericolul tulburării ordinii publice.

La fel este de remarcat faptul că starea de libertate este starea normală a unei persoane, aspect reiterat și de CEDO în cauza Wemhoff c. Germaniei. Însă, în momentul analizei necesității luării unei măsuri preventive împotriva învinuitului, instanța ține seama de eventualele consecințe ale acestei măsuri, astfel încât să existe un echilibru just între interesul particular al învinuitului de a fi cercetat în stare de libertate și interesul general al societății de a fi descoperite faptele antisociale și sancționate persoanele responsabile de comiterea acestora.

Totodată, potrivit practicii CEDO (cauza Labita c. Italiei sau Neumeister c. Austria) detenția preventivă poate fi justificată atât timp cât există indicii precise cu privire la un interes public real care, fără a fi adusă atingere prezumției de nevinovăție. Dincolo de aceasta, trebuie ca menținerea în arest preventiv să continue să se justifice.

La caz, instanței de judecată i-a fost înaintată cererea avocatului Roman Scripnic privind înlocuirea măsurii preventive - arestul preventiv aplicată în privința învinuitului Motînga Ion Mihail conform prevederilor art. 309 Cod de procedură penală.

Judecătorul va menționa că, recunoscându-i oricărui acuzat dreptul să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător, art.6 paragraful 3 lit.c) din Convenție nu precizează condițiile de exercitare a acestui drept, prin urmare statelor contractante au dreptul să

aleagă mijloacele potrivite pentru a permite sistemului lor judiciar să îl garanteze conform cerințelor unui proces echitabil.

În acord cu Constituția Republicii Moldova și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, urmează a fi identificate deficiențele și lacunele existente în Codul de procedură penală din Republica Moldova în partea reglementării procedurii eliberării provizorii, în scopul prevenirii de a-i încălca persoanei învinuite dreptul la acces liber la justiție, dreptul la apărare ori dreptul la un proces echitabil, astfel să nu încalce persoanei învinuite drepturile și imediat după aplicarea sau prelungirea măsurii urmează să dispună de posibilitatea de a sesiza autoritățile în măsura raportului de proporționalitate între măsura vizată și scopul urmărit prin dispunerea ei.

Prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului — constatăm absența reglementărilor care permit persoanei învinuite să-și exercite dreptul la acces liber la justiție și dreptul la apărare prin intermediul apărătorului în partea formulării a unei cereri în condițiile art.191 CPP prin prisma art. 309 CPP, fiind în prezența unei proceduri neconforme cu dreptul la apărare, cu dreptul la un proces echitabil și accesul liber la justiție.

Judecătorul va menționa că, în contextul art. 309 alin.(1) CPPRM nu este prevăzut dreptul avocatului-apărător de a depune cerere de eliberare provizorie în numele bănuیتului, învinuitului, inculpatului. Urmează a fi menționat că întotdeauna subiecții față de care este aplicată constrângerea dispun atât de obligații juridice, cât și de anumite drepturi subiective. Pe de o parte, aceștia sunt obligați de a suporta privațiunile cu caracter fizic, material și organizațional, determinate de măsurile de constrângere, iar pe de altă parte — ei dispun de drepturi subiective care le oferă posibilitatea de a cere respectarea formelor procesuale de aplicare a măsurilor de constrângere, realizarea lor în regim de legalitate.

În conformitate cu *art.67 alin.(1)* Codul de procedură penală al Republicii Moldova (*Partea generală*), apărător este persoana care, pe parcursul procesului penal, reprezintă interesele bănuیتului, învinuitului, inculpatului, îi acordă asistență juridică prin toate mijloacele și metodele neinterzise de lege.

Totodată, *art.68 alin.(1) pct.7)* Codul de procedură penală al Republicii Moldova (*Partea generală*), apărătorul, în funcție de calitatea procesuală a persoanei ale cărei interese le apără, are dreptul să înainteze cereri.

Acest articol face parte din Capitolul II Titlul III al Părții generale al CPP al RM, intitulat - partea apărării. Art.6 CPP RM, pct.30 definește partea apărării-persoanele abilitate prin lege să efectueze activitate de apărare (bănuیتul, învinuitul, inculpatul, partea civilmente responsabilă și reprezentanții acestora.

Conform *alin. (1) conținute în art.309 Cod de procedură penală (Partea Specială)*, Cererea de eliberare provizorie, în condițiile art.191 sau 192 poate fi depusă de către învinuit, inculpat, de soțul, rudele lui apropiate în cursul urmăririi penale și în cursul judecării cauzei, până la terminarea cercetării judiciare în primă instanță.

Conform *alin. (3) conținute în art. 5 din L E G E A cu privire la actele normative nr. 100 din 22.12.2017, În caz de divergență între o normă generală și o normă specială, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma specială.*

Astfel, considerăm o omisiune esențială, lipsa indicării noțiunii de "apărător" în textul *art.309 alin.(1)* Codul de procedură penală al Republicii Moldova (*Partea specială*), iar această normă procesuală în formula actuală neglijează înțelesul sintagmei-parteapărării.

În jurisprudența sa, Curtea a reținut că omisiunea legislativă poate constitui obiect

de examinare al Curții Constituționale dacă prin aceasta este afectat un drept fundamental (a se vedea HCC nr.17 din 19 mai 2016, § 71; DCC nr.28 din 12 martie 2020, § 24; DCC nr.123 din 22 octombrie 2020, §26; DCC nr.162 din 29 decembrie 2020, § 23).

Astfel, urmează a fi analizat conținutul articolul 309 alin.(1) din Codul de procedură penală prin prisma articolului 20 în coroborare cu articolele 23, 26 și 54 din Constituție.

Prin urmare articolul 20 din Constituție îi garantează oricărei persoane dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

Constantăm în continuare că articolul 20 din Constituție, care reglementează dreptul de acces liber la justiție, își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care garantează dreptul la un proces echitabil (a se vedea HCC nr.2 din 23 ianuarie 2020, § 28; DCC nr.28 din 12 martie 2020, § 23; DCC nr.14 din 2 februarie 2021, § 22).

Astfel, omisiunea includerii apărătorului în categoria persoanelor care dispun de dreptul de a depune cerere de eliberare provizorie constituie o ingerință în dreptul de acces liber la justiție, garantat de articolul 20 din Constituție.

Se va menționa că activitatea desfășurată de apărător este un serviciu de necesitate publică pentru realizarea justiției penale și a apărării sociale, acestea fiind elemente ce determină natura juridică a apărării.

Apărătorul este și trebuie să rămână unul dintre principalii participanți în procesul penal, contribuind prin calificarea și cunoștințele sale de specialitate, la acordarea asistenței juridice părților pe care le reprezintă sau le asistă, fiind, totodată, un colaborat organelor judiciare pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei, participând, astfel, la menținerea ordinii de drept. Rolul apărătorului este de a preîntâmpina orice greșeală sau violarea legii din partea organelor judiciare.

Totodată, acordarea asistenței juridice calificate, apărarea, reprezentarea și asistarea participanților în proces reduce la net sau considerabil probabilitatea violării, în faza incipientă a procesului, a drepturilor și libertăților persoanei.

Conform articolul 54 alin.(2) din Constituție, "exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege", sintagma "prevăzută de lege" presupune ca legea să îndeplinească anumite condiții de calitate. În acest sens, articolul 23 alin.(2) din Constituție impune adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile.

Mai mult ca atât dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, consacrat în art. 23 din Legea fundamentală, implică, între altele, adoptarea de către legiuitor a unor reguli procedurale clare, în care să se prescrie cu precizie condițiile și termenele în care justițiabilii își pot exercita drepturile.

În acest sens, în Hotărârea nr. 26 din 23 noiembrie 2010, Curtea a reținut că: „*Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate - accesibilitate, previzibilitate și claritate - norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din*

Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile."

De asemenea, în cauza *Rotaru c. României*, Curtea Europeană a statuat că „o norma este previzibilă numai atunci când este redactată cu suficientă precizie, în așa fel încât să permită oricărei persoane - care, la nevoie, poate apela la consultanța de specialitate - să își corecteze conduita", iar în cauza *Sunday Times c. Regatului Unit*, Curtea Europeană a decis că „[...] cetățeanul trebuie să dispună de informații suficiente asupra normelor juridice aplicabile într-un caz dat și să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, consecințele care pot apărea dintr-un act determinat".

În acest context, conținutul actului normativ trebuie să permită persoanei interesate să prevadă în mod rezonabil conduita pe care trebuie să o adopte, claritatea și previzibilitatea fiind elemente *sine qua non* ale constituționalității unei norme. De asemenea, legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor.

De altfel, în jurisprudența sa Curtea Europeană a reiterat că persoana în privința căreia se desfășoară o procedură penală este în drept să beneficieze de o diligență, în special în partea ce ține de examinarea cazului său. Astfel, previzibilitatea actului normativ este în strânsă legătură cu garanțiile unui proces echitabil.

În acest context, fiind în prezența unei omisiuni legislative și în virtutea Curții Constituționale de garant al supremației Constituției, nu poate fi ignorat viciul de neconstituționalitate existent, deoarece tocmai această omisiune este cea care generează, *eo ipso*, încălcarea dreptului constituțional al persoanei de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle în raport cu dreptul la acces liber la justiție și dreptul la apărare. Or, Curtea Constituțională, potrivit art. 134 din Legea fundamentală, garantează supremația Constituției, ceea ce presupune, printre altele, conformitatea întregului drept cu Constituția.

Curtea Europeană a subliniat în jurisprudența sa că legea urmează să întrunească standardul calității, *i.e.* ca aceasta să fie accesibilă și previzibilă (*Rohlena v. Cehia* [MC], 27 ianuarie 2015, § 50; *Vasiliauskas v. Lituania* [MC], 20 octombrie 2015, § 154; *Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 48). De altfel, se notează că și articolul 23 alin.(2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile și previzibile.

Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute de către destinatari. Orice persoană trebuie să poată dispune de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (*Khlyustov v. Rusia*, 11 iulie 2013, § 68). Accesibilitatea legii are în vedere aducerea la cunoștința publică a actelor normative și intrarea în vigoare a acestora, care se realizează în baza articolului 76 din Constituție, legea publicându-se în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

La rândul ei, condiția previzibilității este îndeplinită atunci când justițiabilul poate cunoaște, din chiar textul normei juridice pertinente, iar la nevoie cu ajutorul interpretării acesteia de către instanțe sau cu ajutorul unor juriști profesioniști, care sunt acțiunile și omisiunile ce-i pot angaja răspunderea penală și care este pedeapsa care îi poate fi aplicată, în cazul încălcării unei norme (*Koprivnikar v. Slovenia*, 24 ianuarie 2017, § 47).

Totuși, Curtea Europeană a menționat că, deși certitudinea este dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă (*Del Rio Prada v. Spania* [MC], 21 octombrie 2013, §§ 92, 93). Nevoia de a evita rigiditatea excesivă și de a ține pasul cu circumstanțele în

schimbare presupune exprimarea unor legi în termeni care sunt, într-o mai mare sau mai mică măsură, vagi, iar interpretarea și aplicarea unor asemenea reglementări depinde de practică (*Kokkinakis v. Grecia*, 25 mai 1993, § 40). Pe de altă parte, utilizarea unor concepte și a unor criterii prea vagi în interpretarea unei prevederi legislative conduce la incompatibilitatea acesteia cu exigențele clarității și previzibilității, în privința efectelor sale (*Liivik v. Estonia*, 25 iunie 2009, §§ 96–104).

În orice caz, instanțele de judecată nu sunt îndreptățite să recurgă la o interpretare extensivă defavorabilă a legii penale sau la o aplicare defavorabilă prin analogie (a se vedea *Navalnye v. Rusia*, 17 octombrie 2017, § 68).

De asemenea, pentru ca legea să îndeplinească cerința previzibilității, ea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit (*Sissanis v. România*, 25 ianuarie 2007, § 66). O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității. Aceeași concluzie este valabilă și pentru puterea discreționară nelimitată a instanțelor judecătorești (HCC nr.28 din 23 noiembrie 2015, § 61).

Prin urmare, pentru conformitatea cu normele juridice cu forță juridică superioară, nu este suficient ca măsura prin care se aduce atingere drepturilor fundamentale să se circumscrie unor cazuri prevăzute în lege, ci aceasta trebuie să dispună de previzibilitate, și să răspundă cerinței proporționalității măsurilor cu scopul legitim urmărit.

Totodată, din articolul 54 alin.(2) din Constituție rezultă că ingerințele într-un drept fundamental trebuie să urmărească realizarea unuia sau mai multor din următoarele scopuri legitime: protecția securității naționale, asigurarea bunăstării economice a țării, asigurarea ordinii publice, în vederea prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protecția drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicarea divulgării informațiilor confidențiale și garantarea autorității și imparțialității justiției.

Prin urmare, nu se constată vreun scop special care ar putea fi subsumat scopurilor legitime generale prevăzute de articolul 54 alin.(2) din Constituție, în vederea justificării opțiunii legislatorului de a nu include apărătorul în categoria persoanelor care ar putea depune cerere de eliberare provizorie în condițiile art.191 sau 192 Cod de Procedură Penală a Republicii Moldova.

Astfel, urmează a fi examinată constituționalitatea articolului 309 alin.(1) din Codul de procedură penală prin prisma articolului 20 în coroborare cu articolele 23, 26 și 54 din Constituție.

De asemenea, în vederea remedierii deficienței de reglementare și înlăturării viciului de neconstituționalitate, se solicită Curții să emite o adresă Parlamentului, pentru a opera modificări în Codul de procedură penală, ținând cont de raționamentele menționate.

F. Lista documentelor relevante

- a) Încheierea Judecătorei Chișinău, sediul Ciocana, din 28 decembrie 2021, nr.17-332/2021

G. Declarația și semnătura autorului sesizării

Declar, pe onoarea mea, că informațiile ce figurează în prezenta sesizare sunt exacte.

Judecător – Victor Sandu

"28" 12 2021

A handwritten signature in blue ink, consisting of several overlapping, fluid strokes that form a cursive, somewhat abstract shape. The signature is positioned to the right of the date.

ÎNCHEIERE

28 decembrie 2021

Judecătoria Chișinău (sediul Ciocana)

Instanța având în componența sa:

Președintele ședinței,

Judecător

Grefier

Cu participarea:

procurorului

avocatului

Victor Sandu

Titomir Cristina

Vitalie Ivanov

Roman Scripnic

examinând în ședința închisă demersul procurorului în Procuratura Anticorupție, Vadim Prisacari, cu privire la prelungirea măsurii preventive sub formă de "arest preventiv", pentru o perioadă de 30 zile, învinuitului Motînga Ion Mihail și cererea avocatului Roman Scripnic privind eliberarea provizorie a învinuitului Motînga Ion Mihail, instanța,-

CONSTATĂ:

Instanței de judecată i-a fost înaintat demersul procurorului în Procuratura Anticorupție, Vadim Prisacari cu privire la prelungirea măsurii preventive sub formă de arest preventiv, pentru o perioadă de 30 zile în privința învinuitului Motînga Ion învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 324 alin. (2) lit. b), 324 alin. (2) lit. b), 324 alin. (2) lit. b) din Codul penal.

La data de 21.12.2021, Instanței de judecată i-a fost înaintată cererea avocatului Roman Scripnic privind înlocuirea măsurii preventive arestul preventiv aplicată în privința învinuitului Motînga Ion Mihail. Prin încheierea din 28.12.2021, a fost conexat într-o singură procedură demersul procurorului în Procuratura Anticorupție, Vadim Prisacari, cu privire la prelungirea măsurii preventive sub formă de arest preventiv, pentru o perioadă de 30 zile, învinuitului Motînga Ion Mihail, și cererea avocatului învinuitului Motînga Ion Mihail, Roman Scripnic, cu privire la eliberarea provizorie a învinuitului Motînga Ion Mihail, cu atribuirea numărului de înregistrare 17-332/2021.

Studiind materialele dosarului, instanța de judecată consideră necesar de a sesiza din oficiu Curtea Constituțională pentru a supune controlului constituționalității prevederile legii procesual penale conținute în art. 309 alin.(1) Cod de procedură penală, din următoarele considerente:

În context, din materialele acumulate pe faptele expuse, conformitate cu dispoziția art.7 alin.(3) Cod de procedură penală, "Dacă, în procesul judecării cauzei, instanța constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, judecarea cauzei se suspendă, se informează Curtea Supremă de Justiție care, la rândul său, sesizează Curtea Constituțională."

Potrivit art. 135 alin.(1) lit.a), g) din Constituția RM, „Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte și rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție”.

Totodată aceleași prevederi se regăsesc și în art.4 alin.(1) lit.a), g) al Legii cu privire la Curtea Constituțională nr.317 din data de 13.12.1994 și în art. 4 alin.(1) lit. a) și g) din Codul Jurisdicției constituționale.

La fel, instanța de judecată notează că în temeiul Hotărârii Curții Constituționale din 09.02.2016, s-a statuat că în sensul articolului 135 alineatul (1) lit. a) și g) coroborat cu articolele 20, 115, 116 și 134 din Constituție:

- în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor

Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța de judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau reprezentantul acesteia, precum și de către instanța de judecată din oficiu;

- sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii/completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, curților de apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;

Mai mult decât atât, prin aceeași hotărâre, Curtea Constituțională, a relevat că, judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

(1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit.a) din Constituție;

(2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

(3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

(4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

După această proiectare a cadrului normativ de referință, în speță, instanța de judecată reține că, sunt întrunite condițiile indicate în Hotărârea Curții Constituționale nr.2 din data de 09 februarie 2016.

În acest context, notăm că în speță instanța de judecată consideră oportună verificarea constituționalității prevederilor legii procesual penale conținute *art. 309 alin.(1) Cod de procedură penală* "...Cererea de eliberare provizorie, în condițiile art.191 sau 192 poate fi depusă de către învinuit, inculpat, de soțul, rudele lui apropiate în cursul urmăririi penale și în cursul judecării cauzei, până la terminarea cercetării judiciare în primă instanță...", în partea ce ține de lipsa prevederii cu privire la „apărător” ca persoana care poate depune cerere de eliberare provizorie în condițiile art.191 sau 192 Cod de Procedură Penală a Republicii Moldova, sub aspectul corespunderii cu prevederile art.20, art.23, art.26, art.54 din Constituția Republicii Moldova.

Totodată, celeritatea examinării cauzelor privind prelungirea măsurilor preventive și caracterul lor special justifică imposibilitatea suspendării procedurii de soluționare a acestor categorii de dosare (a se vedea HCC nr.15 din 28 mai 2020, § 14).

Sintetizând circumstanțele reliefate, suprapuse la textele de lege enunțate, instanța de judecată ajunge la concluzia de a ridica din oficiu excepția de neconstituționalitate, în cadrul examinării cererii avocatului Roman Scripnic privind eliberarea provizorie a învinuitului Motînga Ion Mihail.

În conformitate cu art. 7, 341-342, Cod de Procedură Penală al Republicii Moldova, judecătorul,

DISPUNE :

Se ridică din oficiu excepția de neconstituționalitate, pentru verificarea constituționalității prevederilor legii procesual penale conținute în *art. 309 alin.(1) Cod de procedură penală* "...Cererea de eliberare provizorie, în condițiile art.191 sau 192 poate fi depusă de către învinuit, inculpat, de soțul, rudele lui apropiate în cursul urmăririi penale și în cursul judecării cauzei, până la terminarea cercetării judiciare în primă instanță...", în partea ce ține de lipsa prevederii cu privire la „apărător” ca persoana care poate depune cerere de eliberare provizorie în condițiile art.191 sau 192 Cod de Procedură Penală a Republicii Moldova, sub aspectul corespunderii cu prevederile art.20, art.23, art.26, art.54 din Constituția Republicii Moldova.

Se remite în adresa Curții Constituționale sesizarea instanței de judecată.

Încheierea poate fi contestată odată cu fondul cauzei.

Președintele ședinței,

Judecător

Victor Sandu